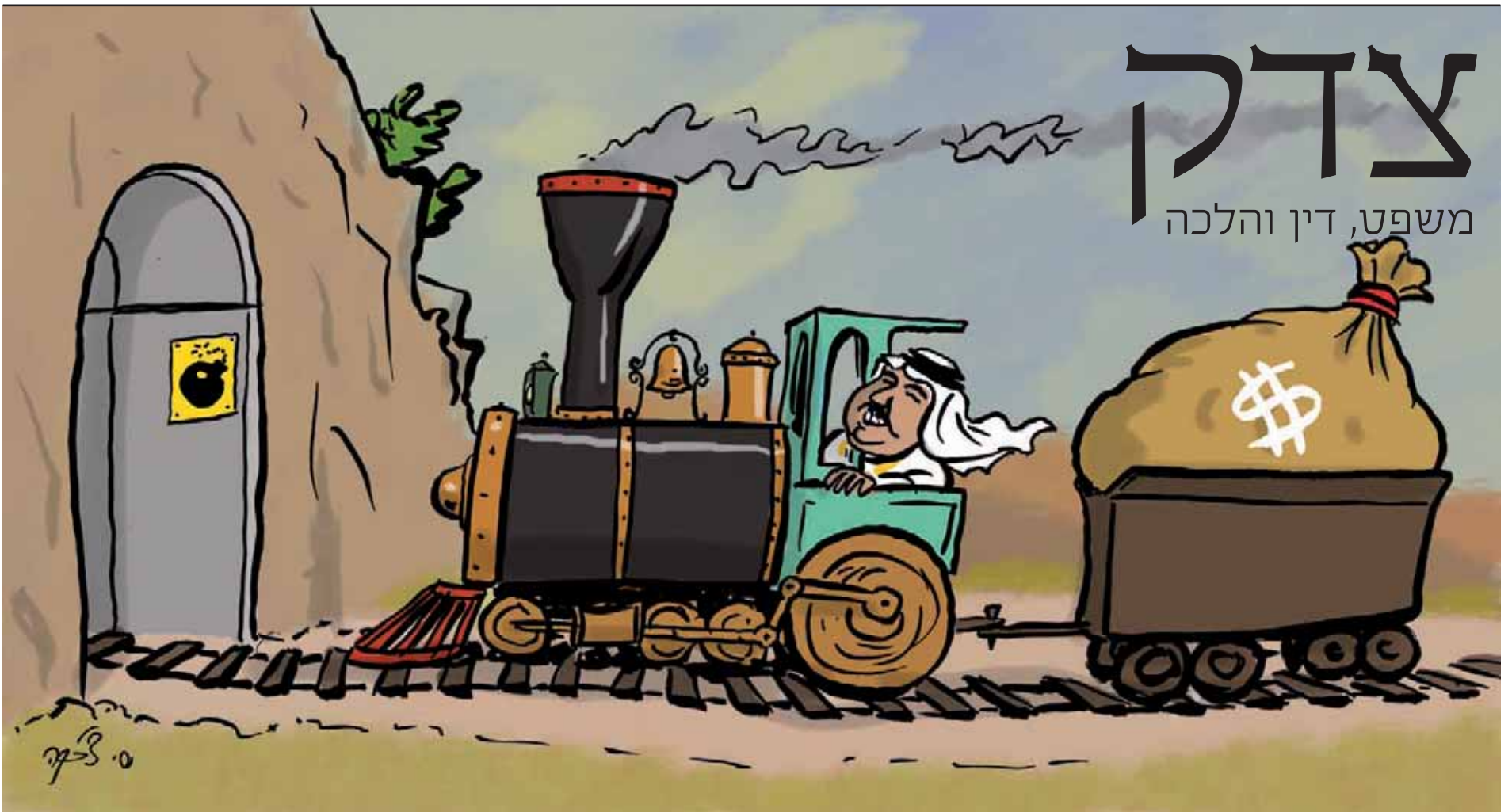

צדק

משפט, דין והלכה

נת יב הדמים

חסינות מדינתית, היעדר חקיקה מתאימה במדינות המערב, קשרים דיפלומטיים ענפים עם ארצות הברית, ובעיקר השפעה של הרבה מאוד כסף - מונעים הגשת תביעות והפעלת סנקציות אפקטיביות נגד קטאר. האם תצליח ישראל לפתח כלים יעילים מול המממנת הגדולה של הטרור הג'יהאדיסטי העולמי?

ש'

ינטרקו' היא חברה ישראלית העוסקת בייבוא ושיווק של מוצרי מזון בסיסיים. בשנת 2006 היא החלה לעבוד עם חברה פלשתינית מקבילה בשם 'אבו עכר'. 'שינטרקו' הישראלית שחררה עבור 'אבו עכר' הפלשתינית את הסחורות בנמל ואחסנה אותן בישראל. לאחר מכן היא העבירה את הסחורות מישראל לרצועת עזה, דרך מעברים יבשתיים. בתקופה זו טרם הוטל הסגר על עזה, כך שהמשלוחים בוצעו בקלות יחסית. לכאורה פעילות מסחרית לגיטימית ורצויה, ואפילו דוגמה לשיתוף פעולה כלכלי מבורך בין ישראלים לפלשתינים ברוח המזרח התיכון החדש. אלא שחברת 'אבו עכר' הוכרזה שנה קודם לכן על ידי שר הביטחון כ'התאחדות בלתי מותרת', כלומר חברה המעוררת ומממנת טרור, שהסחר עמה אסור על פי חוק. על 'אבו עכר' נאסר לייבא באמצעות נמלי ישראל, ובדיוק לשם כך היא הייתה זקוקה ל'שינטרקו'. חברת 'אבו עכר' פעלה באופן מתוחכם אך לא בלתי שכית. במקום העברת כספים ישירה, מפקדות חמאס והג'יהאד האסלאמי שישבו במדינות זרות רכשו עבור החברה מוצרי מזון. לאחר שהסחורות הגיעו לרשות הפלשתינית, בעזרתה האדיבה של 'שינטרקו', העבירה 'אבו

עכר' את תמורתן, בקיוון עמלה מסוימת, לידי גורמי חמאס או הג'יהאד המקומיים. כך סייעה חברה ישראלית בהזרמה של כ-3.5 מיליון שקלים לידי ארגוני הטרור, עד שנתפסה.

דרכים יצירתיות

המאבק בנתיבי המימון העקלקלים של הטרור מעסיק את העולם לא מעט בשנים האחרונות, ובייחוד מאז פיגועי ה-11 בספטמבר. הדין הבינלאומי מתרכז בהגדרת מימון הטרור כעבירה פלילית ובהטלת חובת דיווח ופיקוח על חשבונות בנקאיים (ראו מסגרת). אך ארגוני הטרור, שהפכו בינלאומיים, מאתגרים בכל פעם מחדש את רשויות החוק, ומוצאים דרכים יצירתיות לעקוף את הפיקוח הפיננסי.

במקרה אחר, שפורסם על ידי הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור ללא פרטים מזהים עקב הרגישות המודיעינית, התקבלו דיווחים על תרומות כספיות לעמותת צדקה שהוכרזה מאוחר יותר כהתאחדות בלתי מותרת בשל גיוס כספים עבור חמאס. חשבונה של עמותת ה'צדקה' נסגרה, אלא שאותם גורמים החלו לתרום באותו אופן לעמותה חדשה שהוקמה שלושה ימים בלבד לאחר סגירת העמותה הקודמת. חלק מהמנהלים והמייסדים בשתי העמותות היו זהים, כמו גם משרד עורכי הדין שרשם אותן. אך מה קורה כאשר הגוף שמממן את הטרור

ליאת נטוביץ קושיצקי

איננו עמותת צדקה או חברה פיקטיבית אלא מדינה עצמאית? במהלך מבצע 'צוק איתן' התוודע הציבור הישראלי למעורבותה של נסיכות קטאר בפעילות הטרור של חמאס. ראש הממשלה בנימין נתניהו הצהיר במפורש כי קטאר, אחת המדינות העשירות בתבל, סייעה לחמאס בבניית המנהרות וכי היא מממנת את הטרור האסלאמי ברצועת עזה. מסתבר שבמקרה של קטאר הדין הבינלאומי מספק מענה דל למדי, ואפשרויות הפעולה מצומצמות.

"על פי האמנה הבינלאומית למאבק במימון טרור משנת 1999, אמנה שגם ישראל וגם קטאר חברות בה, המדינות מתחייבות שלא לממן טרור וגם להעניש באמצעות הדין הפלילי הפנימי כל גורם שמממן טרור ולהפעיל עליו סנקציות", מסביר פרופ' יובל שני, דקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית ומומחה למשפט בינלאומי. "הבעיה היא שגם ישראל וגם קטאר הסתייגו מהסעיף באמנה שמאפשר להם להגיש תביעות נגד מדינות אחרות ולהיתבע, ולכן לא ניתן לתבוע כרגע את קטאר למשל בבית הדין הפלילי

פרופ' יובל שני: "הכי נכון מבחינת ישראל יהיה לפנות למועצת הביטחון של האו"ם. יכול להיות שיהיו גורמים שיטילו וטו על החלטות נגד קטאר, עדיין זה הליך שישראל צריכה לנסות, ולו כשביל ליצור לחץ פוליטי ומשפטי נגד קטאר"

המשך בעמוד 4

עניי עיר אחרת

ניר מנוסי על הבעייתיות בלוגיקה הפנימית של מוסר הלחימה המודרני

מלחמה מגדרית

בין העדפה מתקנת לאפליה מקוממת. על החוקים החדשים של ח"כ עליזה לביא

צדק - משפט, דין והלכה

ראש הדסק המשפטי: ד"ר יהודה יפרח
עריכה: עידו פכטר • אברהם שפירא
מערכת: עדו רכניץ • זאב קם •
ליאת נטוביץ קושיצקי
גרפיקה: דב כריש
לתגובות: mishpati@makorishon.co.il

יהודה יפרח

סודות מדינה

מדוע נאלץ שירות הביטחון הכללי לחשוף מידע מודיעיני רגיש בתגובה לעתירה שהגיש המוקד להגנת הפרט? נגד הריסת בתי רוצחי הנערים החטופים?

גם כלפי בני משפחתו של מפגע שייתכן ויודעים על תכניתו, על מנת לגרום להם שיפעלו למניעת הפיגוע אם יחששו שיבולע לביתם אם לא יעשו כן.

וכאן הגענו לנקודה: המדינה כותבת כמעט במפורש שהעתירה מאלצת אותה לחשוף מידע ביטחוני שהיא הייתה מעדיפה לשמור באופן חשאי. כדי לקבל את הסכמת בג"ץ לצעד הכליך אלמנטרי של הריסת בתיהם של מחבלים שפלים שחטפו ורצחו שלושה נערים, נאלצת המדינה לחשוף מידע רגיש ולגלות כמעט כל מה שידוע לה על התכנון והרצח, ואת בשעה שהמחבלים טרם נלכדו, והמידע המפורסם בריש גלי עלול לסייע להם לתיאום ערויות או להשמדת ראיות. או אמנם בשביל לשמור על משהו מהקלפים שבירו שירות הביטחון מגלה רק 90 אחוזים ממה שידוע לו ולא 100 אחוזים.

איור: חושיק גולדסט

למה זה קורה? כי שירות הביטחון לא סומך על הקורדיט שבית המשפט ייתן לו, והוא חייב לשכנע באותות ובמופתים גלויים לעיני כל שפחה על הים, שאכן מדובר במקרה חריג והמור של טרור רצחני שדורש תגובה ציונית הולמת.

איך אני יודע שהעתירה אילצה את השב"כ לחשוף את המידע? מהעובדה הפשוטה שעד להגשת העתירה על ידי המוקד להגנת הפרט לא ידענו דבר וחצי דבר מכל הפרטים שפורסמו בשלישי בערב השבוע, מה שאיפשר לפלשתינים ולתועמלני השמאל להאשים את ישראל בחרחור ריב מיותר מול החמאס.

בשולי הדברים: מה שמעניין כאן זה שמבחינת החוק הבינלאומי והחוק המקומי אין שום מניעה. תקנה 119, שחלה באזורי יו"ש כחלק מהדין שנהג במקום לפני מלחמת ששת הימים ולא התבטלה לאחריו, קובעת כי "מפקד צבאי רשאי להורות בצו שיחרמו לזכות הממשלה כל בית מבנה או קרקע השוכנים בכל שטח, עיר, כפר או שכונה, שבהם נוכח לדעת כי תושביהם עברו עבירה שבה כרוכות אלימות או הטלת אימה... ומשחרמו הבית או המבנה רשאי המפקד הצבאי להחריב את הבית או המבנה". אבל החוק איננו מספיק, והפרקליטות חייבת לשכנע את בית המשפט הנכבד כי "תקנה 119 אינה בגדר ענישה קולקטיבית אלא היא פגיעה נלווית בלבד למטרה ההרתעתית של הפעלת הסמכות". איך אמר פעם מי שאמר? קל יותר להוציא את היהודים מהגלות מאשר להוציא את הגלות מהיהודים. ■

לא הסתיימה, לא ניתן לפרט במסגרת תגובה זו מעבר לאמור לעיל. מכל מקום, ככל שימצא בית המשפט לנכון, והעותרים יסכימו לכך, ניתן יהיה להציג בפניו את מכלול המידע הקיים בנוגע למתווה הפיגוע ולמעורבותם של שלושת המחבלים.

הריסה הרתעתית

בואו ונעקוב אחר המהלך שראינו פה: המדינה הצהירה למעשה כי לשב"כ ברור לגמרי מי הם הרוצחים, מי הם המממנים והמארגנים, וכיצד בדיוק ביצעו המחבלים את זממם. כוחות הביטחון מאבחנים כי הפרופיל של רוב המחבלים הפוטנציאליים הוא של צעירים שאין להם הרבה מה להפסיד. במאזן העלות והתועלת שוקלים הצעירים הללו את המוות או הישיבה בכלא מול הסיכוי לעלות לגן העדן עם כנפיים של שהיד על המדים ולפגוש 72 בתולות בחי'ג'אב. בין שתי החלופות הם נוטים להעדיף את השנייה. מה שכוחות הביטחון מנסים לעשות זה לשנות את המשוואה. מטרתה של הריסת בתי המשפחות הוא להבהיר לצעירים שלא רק הם יישאו במחיר הפשע, אלא גם משפחתם. התקווה היא שהקול הרציונלי יגבר והצר לא יהיה שווה בנוק המלך.

המדינה מבחירה לשופטי בג"ץ שמטרת הריסת הבתים "היא הרתעתית בלבד ואיננה עונשית". במילים אחרות, הריסת בית המחבל איננה בגדר נקמה או עונש אלא נועדה להרתעת מפגעים מפני ביצוע פיגועים נוספים, ולתכלית זו בלבד. היא מדגישה כי "לעתים ההרתעה פועלת

שניתן לו יזמו בבית המשפט, ומכלי שניתנה לו ההזדמנות להגן על עצמו בהליך שיפוטי מסודר ושקוף.

המסמך שפורסם השבוע שופך אור על הצד השני של המשוואה: מראן קוואסמה ועמאר אברעישה, שני המחבלים שרצחו את שלושת הנערים, היו עצורים בעבר במעצר מנהלי בבתי כלא ישראליים. זה אומר שהמעצר המנהלי איננו רק 'אקט אנטי-דמוקרטי פוגעני ומפלה' הננקט בשירות לב. חלק מהעצורים הם מחבלים של ממש ששחררום עלול לעלות בחיי אדם של יהודים חפים מפשע. לא מדובר בחשש רחוק וקלוש אלא במציאות מוחשית וכוזבת.

מה התחדש בתשובת המדינה לבג"ץ? המדינה ממשיכה ומתארת את כל הידוע לה על החטיפה. היא כותבת כי מפקד החוליה שנלכד, חוסאם קוואסמה, "הודה בחקירתו כי שימש דרג מפקדה למבצעי פיגוע החטיפה. מתוקף תפקידו השיג חוסאם מימון לביצוע הפיגוע מפעילי חמאס ברצועת עזה. הוא הודה כי רכש אמצעי לחימה אותם העביר לידי מראן קוואסמה (אחד משני הרוצחים, "י")... לאחר רצח הנערים החטופים הגיע אליו מראן ויחד נסעו השניים לחלקת ארמה אותה רכש חוסאם לפני מספר חודשים וקברו שם את גופות החטופים. בהמשך סייע חוסאם לשני המחבלים האחרים להסתתר". המדינה ממשיכה ומוסיפה פרטים חותמת את הפרק בפסקה החשובה הבאה: "מאחד שכאמור מראן קוואסמה ועמאר אבר עיישה טרם נתפסו, וכדי שלא לשבש את חקירתם לאחר שייתפסו, וכדי שלא לשבש את חקירתו של חוסאם קוואסמה אשר עדיין

ספונטנית של פלשתינים משועממים. כזכור, דוברים פלשתינים, כמו גם לא מעט ישראלים שהתנגדו למבצע 'צוק איתן', טענו כי לחמאס לא היה כל קשר לחטיפה, וכי הפעילות הנרחבת של צה"ל נגד תשתיות חמאס ביהודה ושומרון היא ש'הכריחה' את הארגון להגביר את ירי הרקטות על ישראל. במסמך החדש קובעים כוחות הביטחון כי בדיהם ראיות "ברמה הקרובה לוודאות", שמדובר בחוליית מחבלי חמאס שקיבלה מימון, נשק ועזרה לוגיסטית מאנשי הארגון ברצועת עזה.

נקודה מעניינת נוספת היא הגילוי ששלושת הרוצחים היו עצורים בכלא הישראלי ושניים מתוכם בילו תקופות מאסר כעצורים מנהליים. עצורים מנהליים הם בדרך כלל פעילי טרור שמערכת הביטחון איננה מעוניינת להעמידם לדין כדי שלא לסכן מקורות או לגלות שיטות מעקב. מדובר לרוב בכאלו שתביעה פלילית נגדם תאלץ את מערכת הביטחון לחשוף משתפי פעולה לחקירה נגדית, או להציג ראיות מודיעיניות שעצם הצגתן מסכנת את הערוצים החשאיים שדרכם הן הושגו.

השימוש במעצרים המנהליים ספג במהלך השנים ביקורת חריפה מצד ארגוני זכויות אדם בארץ ובעולם. גם האגף הימני של המפה הפוליטית תקף את השימוש בכלי שנוי במחלוקת זה נגד צעירים החשודים בכיצוע מעשי 'תג מחיר'. ההיגיון של המבקרים היה פשוט: אחרי כל ההסברים, בשורה התחתונה אדם מושלך בכלא מבלי

ת שובת המדינה לבג"ץ בעתירה של המוקד להגנת הפרט נגד הריסת בתיהם של רוצחי אייל יפרח, נפתלי פרנקל וגילעד שער, זימנה הצצה מעניינת לסוד המשפטי הבלתי-יאפשרי שישראל נאלצת לתמרן בתוכו במלחמתה בטרור.

הטענה המרכזית של שירות הביטחון הכללי, כפי שנוסחה על ידי מחלקת הבג"צים, היא שהריסת בתים היא פעולה צבאית-מודינית מובהקת וכי "אין עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד". אבל המדינה לא באמת סומכת על 'בית המשפט הנכבד' שהוא יכבד את הגבולות וימנע מלהתערב בהחלטה. לכן היא מגדילה רזולוציה, יורדת לפרטי פרטים, ומתאמצת לשכנע את השופטים שהמצב הביטחוני הגיע לשפל כה ירוד עד שקיים הכרח לנקוט בפעולות רדיקליות כדי להרתיע פעילים פוטנציאליים נוספים מלהצטרף למעגל הטרור.

הפרקליטות פותחת בסטיסטיקות. היא מראה את העקומה החדה של הגידול בקצב האירועים הביטחוניים בשנים האחרונות. כך למשל, אם בשנת 2013 כולה נרשמו כ-1,400 פיגועים ברחבי יהודה ושומרון, הרי שרק בסיום המחצית הראשונה של שנת 2014 המספר כבר עמד על 1,200. בנוסף היא מציינת כי "במהלך תקופה זו נרשמה קפיצה חריגה במספר ההרוגים הישראליים כתוצאה מפיגועי טרור שיצאו מאיו"ש. שישה הרוגים לעומת אפס הרוגים בכל שנת 2012". בהמשך מובאת רשימה אינסופית של פיגועים, ניסיונות פיגוע וסיכולים של התארגנויות חבלניות שונות, בדגש על התארגנויות לפיגועי חטיפה.

אבל מה שמטריד יותר מכול זה התיאור המפורט שהמדינה נאלצת לספק בנוגע למעורבותם של שלושת הרוצחים – מראן קוואסמה, עמאר אברעישה וחוסאם קוואסמה – בחטיפתם ורציחתם של שלושת הנערים.

הצד השני של המעצר המנהלי

לפני שנסביר מה מרגיז כל כך בתגובת המדינה, נפתח בשתי הערות שוליים חשובות: שירות הביטחון הכללי חושף במסמך פרטים מחקירת החטיפה והרצח, ומפריך למעשה אחת ולתמיד את הטענות שלפיהן הרצח לא בוצע על ידי חמאס, אלא בהתארגנות מקומית

זאב קם

זרעי קיץ

הבחירות לנשיאות ואחריהן מבצע 'צוק איתן' שיתקן במידה רבה את הזירה הפרלמנטרית. ובכל זאת, מושב הקיץ שהסתיים השבוע סיפק כמה התפתחויות חשובות, בעיקר בנושאי דת ומדינה אבל לא רק. סיכום הקיץ בכנסת

כ

בר הרבה זמן לא חוותה הכנסת מושב כזה, שבו כמעט לא קרה כלום מבחינה פרלמנטרית. אני לא זוכר דבר כזה, כך התבטא השבוע אחד מחברי הכנסת בהקשר של מושב הקיץ שהסתיים זה עתה. סביר להניח שאותו חבר כנסת לא באמת יכול לזכור את כל מושבי הכנסת בעשרות השנים האחרונות, אולם בדבריו יש סיכום ממצה ומדויק למדי של מושב הקיץ.

זה היה ללא ספק אחד ממושבי הכנסת המכובדים בשנים האחרונות, כזה שכמעט לא הרגשנו בו. בניגוד למושב החורף, שבמהלכו עברו שלושה חוקים דרמטיים – חוק הגיוס, חוק משאל העם וחוק המשילות – במושב החולף לא ניתן למנות אפילו חוק אחד בסדר גודל כזה. אחד מותיקי הכנסת הגדיר זאת במילים הבאות: "זה המושב שלא היה כאן. מושב שאיש לא הרגיש בו".

אבל אפשר להסתכל על הדברים גם אחרת. אנחנו רגילים בזירה הפוליטית שלנו לדרמות ולמהפכות בסדרי גודל משמעותיים, וכל דבר שהוא פחות מכך מצטייר כחסר השפעה ותוכן של ממש. אז נכון שהמושב האחרון לא סיפק הצעות חוק ורפורמות מהסוג שכל המדינה מדברת עליהן, אבל היו בו, בכל זאת, לא מעט התפתחויות מעניינות וחוקים חשובים.

אך עוד קודם לכן, חובה לציין את הנסיבות שגרמו לכך שמושב הקיץ לא היה רווי בחקיקה. שני אירועים בסדר גודל לאומי ליוו את פעילות חברי הכנסת בחודשים האחרונים, ומנעו באופן כמעט מוחלט את האפשרות להבליט כל פעילות אחרת בכנסת. האירוע הראשון היה הבחירות לנשיאות המדינה שהגיעו לשיאן בעשירי ביוני, כאשר חברי הכנסת ניגשו אל הפרגוד ובחרו את ראובן ריבלין לנשיא העשירי של מדינת ישראל. כל החודש הראשון של מושב הקיץ התנהל בצל הבחירות לנשיאות.

ימים ספורים לאחר בחירתו של ריבלין אירע מקרה החטיפה והרצח של שלושת הנערים, ומזן קצר לאחר מכן החל מבצע 'צוק איתן' ברצועת עזה. מרגע החטיפה ועד סיום המושב נמנעה הכנסת מהעלאת הצעות חוק שמוגדרות כשנויות במחלוקת. ההצבעות על לא מעט חוקים נדחו שבוע אחרי שבוע, הצעות אי-האמון הורדו כמעט כליל מסדר יומה של הכנסת, וכך גם הדין שנחשב לשנוא ביותר על ראש ממשלה – דיון 40

פעילות דלה על רקע מבצע 'צוק איתן'. טקס השבעת הנשיא במתכונת צנועה צילום: יונתן זינדל - פלאש 90

ומדינה, שתיהן של ח"כ עפר שלח. האחד הוא חוק השקדנות, המבקש לגייס לצבא בנות שלאחר שהצהירו על דתיותן התברר ששיקרו, וחוק מרשם ממת לחולה, המבקש לאפשר לחולים סופניים סובלים לקבל מרשם ממת. על שתי הצעות החוק הוגשו עררים מצד 'בית היהודי', והמהומה פרצה פעם נוספת. הפעם התגובה הגיעה דרך הכיס – משרד האוצר, בראשות יאיר לפיד, החליט על עיכוב העברות כספים למשרד השיכון של אורי אריאל, וכן כספים שהיו מיועדים ליהודה ושומרון.

התנגדות חוצת מפלגות

שני חוקים נוספים שראויים לאזכור הם חוק הזנה בכפייה והחוק למניעת שחרור מחבלים. החוק הראשון הגיע לכנסת כהצעת חוק ממשלתית, על רקע שביתת רעב של יותר ממאה אסירים מנהליים בבתי הכלא בישראל. החשש היה שחלקם עלולים למות בעקבות שביתת הרעב, והצעת החוק ביקשה לאפשר להזין אותם בכפייה. מי שהחליטה לשים מקלות בגלגלי ההצעה הייתה מפלגת 'יש עתיד', בגיבוי מפלגות האופוזיציה. בעקבות ההתנגדות שונתה ההצעה באופן דרמטי, עד שהיו שטענו כי היא איבדה את האפקטיביות שלה. ואכן, בשלב מסוים הבינו בסביבת ראש הממשלה כי הצעת החוק עוקרה מתוכן, ונטשו את הניסיונות

כשיירגעו רוחות המלחמה, ההצעה אמורה לקבל את אישור הממשלה. ואם כבר הזכרנו ענייני דת ומדינה, נציין כי מושב הקיץ היה עמוס בנושאים מהסוג הזה, שהובילו למלחמת עררים בין 'בית היהודי' ל'יש עתיד'. זה החל בחוק הפונדקאות של שרת הבריאחות יעל גרמון, שמבקש לאפשר לבני זוג מאתנו מין לעבוד הליך פונדקאות בישראל, ועל הדרך מאפשר גם לאישה נשואה לשמש כאם פונדקאית. ב'בית היהודי' לא היו מוכנים לשמוע על הצעת החוק, ולאחר שזו אושרה בוועדת השרים לחקיקה הגישו עליה ערר לממשלה ועצרו את התקדמותה. בתגובה הגישה 'יש עתיד' ערר על הצעת חוק שלילת חנינה למחבלים, שיזמה ח"כ איילת שקד. השלב הבא היה מבול של הגשת עררים מצד שתי הסיעות, והמהומה הפרלמנטרית הפכה למכשול של ממש עבור הקואליציה.

לבסוף, לאחר הליך גישור ארוך ומורכב, הוסכם שכל העררים יוסרו, והצעות החוק יוכלו להמשיך בדרך ככנסת. אגב, חוק הפונדקאות לא התקדם מאז יותר מדי, והפעם בלי קשר ל'בית היהודי', וחוק איסור חנינת מחבלים שונה משמעותית בעקבות חוות דעת של היועצת המשפטית של ועדת החוקה. בריוק אז, כשבקואליציה כבר חשבו שהרוחות נרגעו, אושרו בוועדת השרים לחקיקה שתי הצעות חוק נוספות בנושא דת

חתימות שמזמנת האופוזיציה, שבמהלכו מחויב ראש הממשלה לשהות במליאה כמה שעות ולשמוע את כל טרונות האופוזיציה כלפיו. כל אלו לא התקיימו בעקבות המצב הביטחוני, כאקט של ממלכתיות מצד הקואליציה והאופוזיציה.

מלחמות הערים

ובכל זאת, סיכום מושב הקיץ מגלה כי הכנסת עסקה בכמה הצעות חוק משמעותיות במיוחד. חלקן סיימו את תהליך החקיקה והפכו לחוק רשמי, ואחרות נפחו את נשמתן בצורה כזו או אחרת. נתחיל עם חוק הגיוס של ח"כ אלעזר שטרן (התנועה). אם אפשר להצביע על חוק אחד שסיכן באופן אמיתי את שלמות הקואליציה, זה היה החוק הזה. כזכור, מדובר בהצעה המבקשת להקל באופן משמעותי על הבאים להתגייס, באמצעות פתיחת בתי דין לגיוס בכל מקום בארץ והסמכת רבני הערים כדיונים בבתי דין אלו. מעבר להתנגדות החרדית הצפויה והידועה, גם ב'בית היהודי' נאבקו בהצעת החוק ואף איימו בפרישה מהממשלה על רקע זה.

ברגע האחרון, כשהמגעים סביב החוק עמדו לקראת פיצוץ, הועלתה הצעת פשרה מקורית: במקום לאשר את פתיחת בתי הדין לגיוס באמצעות חוק של הכנסת, הדבר ייעשה באמצעות החלטת ממשלה. שני הצדדים הסכימו לפשרה, אך מאז הדבר נדחה כמה פעמים עקב התפתחויות הצבאיות.

לאשרה בכנסת.

הצעת החוק השנייה היא שילוב של שתי הצעות חוק (של איילת שקד וזאב אלקין), והיא מבקשת לאפשר לממשלה 'להתחרט' מהחלטה לשחרר מחבלים, על רקע שינוי של הנסיבות המדיניות או הביטחוניות. הצעת החוק גם מונעת מהממשלה לשחרר מלכתחילה מחבלים רוצחים, כאשר בית המשפט הגדיר את מעשה הרצח שביצעו כ'נסיבות חריגות בחומרתן'. הצעת החוק המדוברת אושרה באופן סופי במהלך השבוע האחרון של מושב הקיץ.

אם יש שתי רפורמות משמעותיות שבכל זאת הובאו להכרעת הכנסת במושב האחרון, מדובר בחוק רשות השירור ובחוק מע"מ אפס. את חוק רשות השירור הוביל שר התקשורת גלעד ארדן. הצעת החוק אושרה רגע לפני סיום מושב הקיץ, כאשר עד לשבוע האחרון של המושב כלל לא היה ברור שהיא תעבור. הצעת החוק קובעת כי רשות השירור תיסגר ובמקומה תיפתח רשות חדשה, עם מצבת עובדים מצומצמת בהרבה. הסוכרייה המשמעותית תהיה ביטול אגרת הטלוויזיה השנואה כל כך.

חוק מע"מ אפס הוא יוזמה של שר האוצר יאיר לפיד (יש עתיד), שלפיה תוענק הטבה לזוגות צעירים באמצעות ביטול תשלום המע"מ על דירות שנרכשות מקבלן. אלא שבניגוד לחוק רשות השירור, הצעת חוק מע"מ אפס לא הצליחה עד עתה לחצות את המשוכות בדרכה לספר החוקים של מדינת ישראל. ההתנגדות להצעה חצתה מפלגות. למעשה, למעט סיעתו של לפיד, כל שאר סיעות הכנסת, אופוזיציה כקואליציה, מתנגדות בחריפות להצעה, וכך חברו כולן למנוע את אישור החוק. לפיד מצדו מסרב להתייחס, והוא הבטיח שהחוק יאושר עם פתיחת המושב הבא. את זה נראה אחרי החגים, באמצע חודש אוקטובר, כאשר ייפתח מושב החורף של הכנסת. ■

הנהרה

מלשכת שר הפנים גרעון סער מבקשים להבהיר כי בניגוד למה שנכתב כאן בשבוע שעבר, השר לא נטל חלק בדיונים ובהצבעות על חוק השירור הציבורי, וממילא גם לא איים או רמו כי יפעל נגד העברת החוק בתנאים כאלה או אחרים.

zeevk@makorrishon.co.il

נת"ב הדמים

המושך מעמוד השער

כהאג. האפיק הכי מבטיח שיכול לעמוד לרשות ישראל זו פנייה למועצת הביטחון של האו"ם.

בשנת 2001 עברה במועצת הביטחון החלטה 1373, שהכריזה גם היא איסור על מימון טרור. מועצת הביטחון הקימה ועדה למאבק בטרור, המנטרת את אופן יישום החלטה. הוועדה מפרסמת דו"חות תקופתיים על החקיקה המתקיימת בנושא במדינות העולם, ועד כמה הן מיישמות את האמנה בד"ר הפלילי שלהם.

מועצת הביטחון היא הגוף עם הכי הרבה שיניים באו"ם. מלבד הצהרות למיניהן היא יכולה גם להטיל סנקציות כלכליות על מדינות ועל גופים, המחייבות באופן פורמלי את כל המדינות החברות באו"ם. סנקציות כאלו ננקטו בעבר נגד לוב, הטאליבן ואל קאעידה, והקשו מאוד על פעולותיהם.

עם זאת, פרופ' שני מדגיש כי לא מדובר בגוף משפטי, אלא בוועדה מקצועית שמעבירה את המלצותיה למועצת הביטחון. "הכי נכון מבחינת ישראל יהיה לפנות לאותה ועדה ולהתלונן על קטאר. אבל כמו שיש גורמים במועצת הביטחון שמטילים וטו על החלטות אנטי-ישראליות, יכול להיות שיהיו גורמים שטילו וטו על החלטות נגד קטאר. עדיין זה הליך שישראל צריכה לנסות, ולו בשביל ליצור לחץ פוליטי ומשפטי מסוים נגד קטאר". ממשרד החוץ נמסר בתגובה כי לעת עתה לא מתוכננת פנייה כזו.

כסף קטן

לא כולם שותפים לדעה כי לחץ שכזה הוא בכלל אפשרי בנסיבות הקיימות. "קטאר נהנית מהכנסות של 50 מיליארד

דולר לשנה מגזר ומגז, בעוד מספר האזרחים שלה עומד על 325 אלף איש בלבד", מסביר פרופ' הלל פריש ממרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת בריאלין. "אמיר קטאר, השייח' תמים אתאני, הוא בוודאי האדם העשיר ביותר בעולם. סנקציות כלכליות לא ישפיעו עליו הרבה".

ואם יפסיקו לקנות ממנה נפט וגז, כמו למשל הסנקציות שהוטלו על איראן?

"יהיה קשה מאוד להילחם בהם בדרך הזו. לאמריקנים יש בסיס אווירי צבאי גדול מאוד בקטאר, שגם קונה נשק אמריקני בסכומים עצומים. רק לאחרונה הודיעה קטאר על עסקת נשק מול ארה"ב בשווי 11 מיליארד דולר. לא מדובר רק בבעיה שלנו. קטאר מנסה לייצר ציר חדש במזרח התיכון יחד עם תורכיה ולשנות את הסטטוס-קוו הקיים. היא תומכת בטרור דרך תמיכה באחים המוסלמים, וכמובן שמצרים, איחוד האמירויות, כווית וסעודיה מתנגדות לכך. לפני כמה חודשים הן אף נקטו בצעד הפגנתי של החזרת השגרירים.

"מבחינת קטאר התמיכה בעזה, אפילו בשיקום של עזה כולה, זה כסף קטן, ולכן אי-אפשר לסגור להם את הכרז. אפשר רק לנסות לעצור את הזרימה על ידי החוקים נגד מימון טרור והפיקוח הטכני על העברות הכספיים. מוסד פיננסי שלא מרווח על פי הכללים לא יכול לעסוק בפעילות בנקאית בארצות הברית, ואין כמעט בנקים שיכולים לוותר על כך. מדובר ב-15 אחוז מהתל"ג העולמי, וזו חרב שאפשר להניח על צווארם".

מהסיבה הזו בדיוק מתנגד פריש להסכם המסתמך בין ישראל לחמאס, של פירוט עזה תמורת שיקומה. לדבריו, הסדר כזה יורם סכומי כסף גדולים מאוד לרצועה, שחמאס יוכל להפנות אותם לצרכיו. "אנחנו יכולים לשער שחמאס

ייקח נתח משמעותי מכל דולר שייכנס פנימה. אני לא רואה דרך למנוע את זה. נניח שאפשר לפקח על הבנקים למשל, ולדאוג שהכסף יופנה ישירות לקבלנים. חמאס ישלח אליהם את אנשיו בלילה והם לא יצטרכו לדבר הרבה, כולם כבר יידעו מה הם צריכים לעשות. הרצון והיכולות שלהם להילחם רק יתגברו".

סוגיה פוליטית

גם ד"ר אלי ברמון, חוקר בכיר במכון למדיניות נגד טרור במרכז הבינתחומי הרצליה, סבור שהדין הבינלאומי הוא לא הכתובת, והוא מציע להיאבק בקשרים הכלכליים בין קטאר לעזה בדרכים אחרות. "קטאר לא נחשבת מדינה תומכת טרור, והיא בעלת ברית של ארה"ב והמערב", הוא אומר.

"מדובר בסוגיה פוליטית. אחרי מבצע עמוד ענן התקבל הסדר באמצעות המצרים תחת הנשיא מורסי, שקטאר תעביר 400 מיליון דולר לחמאס לצורך שיקום עזה. ברור שחלק גדול מהכסף הלך להתעצמות צבאית ולמנהרות. הפעם ישראל התנגדה לתיווך של קטאר בדיונים על הפסקת האש. צריך לדאוג שאכן קטאר לא תהיה מעורבת, ושיהיה פיקוח על כך שהכסף יגיע לעם הפלשתיני ולשיקום ולא לחמאס. פה נכנסים לתמונה מצרים, הפיקוח הבינלאומי והעמדה של ישראל. זה יהיה קשה אבל אם סעודיה ומדינות המפרץ יתנו מספיק כסף, לא יהיה צורך בכסף של קטאר ויהיה אפשר לנטרל את ההשפעה הפיננסית שלה. לצערי, כיוון שחלק מהנהגת החמאס יושבת בקטאר, הם יכולים להזרים משם כספים באופן ישיר – להחזיק להם את כל המשרדים, לסייע בתעמולה ולהשתמש באלג'יזרה ככלי ניגוח של ישראל בזירה הבינלאומית. את זה ישראל לא תוכל למנוע".

הכניסה החדשה יחסית של קטאר לזירת הטרור או לפחות הידיעה על כך,

המאבק נגד מימון הטרור בדין הבינלאומי ובמשפט הישראלי

הדיווחים על פעילות חריגה או חשודה מועברים לידי הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, שמנתחת את המידע תוך שהיא נעזרת ברשויות מקבילות בחו"ל ומעבירה אותו לידי רשויות אכיפת החוק במטרה לחשוף את הפעילות הפלילית. בעולם קיימות 'רשימות שחורות' נוספות של משרד האוצר האמריקאי (OFAC) ושל האיחוד האירופי. בנקים שרוצים לעמוד בסטנדרטים בינלאומיים חייבים לוודא כי הם אינם מבצעים כל פעילות פיננסית מול הגופים שמופיעים באותן רשימות, שאם לא כן הבנקים האמריקניים או האירופיים עשויים להטיל סנקציות על הפעילות הפיננסית מולם.

ארגון בינלאומי חשוב נוסף הוא ה-FATF (Financial Action Task Force), שנוסד במקור כדי להיאבק בהלבנת הון, אך בהמשך הוא פרסם

המלצות של מדינות חברות, גם אם אין לפעילותו זיקה לישראל. בשלב הבא, המוסדות הפיננסיים מחויבים לסרוק את שמות הלקוחות שלהם וגורמים שלישיים מול אותן רשימות שחורות. כמו כן עליהם לקבוע מדיניות ונהלים מסודרים בנושא 'הכר את הלקוח', כלומר להגדיר את סוגי הלקוחות ואופי פעילותם העסקית כדי לאפשר איתור חריגה מהפרופיל המצופה מן הלקוח. בקרה מוגברת תידרש על מי שמוגדר כלקוח בסיכון גבוה על פי רקעו האישי והפיננסי, המדינה שממנה או אליה מועברים כספים מחשבונו וסוגי הפעולות שהוא מבצע. הרגולטורים השונים בישראל כמו בנק ישראל, אגף שוק ההון במשרד האוצר והרשות לניירות ערך, רשאים להטיל עיצומים כספיים על המוסדות שהפרו את חובת הפיקוח והדיווח. כלל

כך למשל הודיעה בשבוע שעבר חברת 'הראל ביטוח ופיננסים' על חיסול כל השקעותיה באג"חים קטאריים. סך ההשקעות עמד על 5 מיליון שקלים, סכום זעום למדי ביחס לשוק הפנסיה והביטוח. ועדיין, האם ייתכן שאזרחי ישראל משקיעים את כספם באופן עקיף בקטאר, כספים שבסופו של דבר מסייעים במימון חמאס? מפנייה שערכנו לחברות הפנסיה הגדולות במשק, נראה שאפשר להירגע בהקשר זה. מחברות 'כלל', 'הפניקס' ו'מנורה' נמסר כי אין להן כל השקעה ישירה או עקיפה במדינת קטאר.

דובריהם של ראש הממשלה נתניהו, שר האוצר יאיר לפיד ושר הכלכלה נפתלי בנט, סירבו להגיב לדבריהם. דוברו של שר החוץ, אביגדור ליברמן, מסר כי הנושא בטיפול אך מפאת הרגישות לא ניתן כרגע לפרט יותר מכך.

עיקול על הדומינים

בינתיים, בצדו השני של המאבק במימון הטרור מתחילים כבר לתכנן את התביעה האזרחית הבאה, הפעם נגד קטאר. תביעות נזיקיות נגד ארגוני טרור ובנקים שהעבירו להם כספים הפכו בשנים האחרונות לנפוצות במדינות המערב, בפרט בארה"ב. מעבר לפיזיו הכספי המגיע לקרבנות הטרור ולקרובי משפחתם, התקווה היא שההליכים המשפטיים המפרכים והסיכון הנובע מהם ירתיעו גורמים פיננסיים מהמשך העברת הכספים לארגוני הטרור.

"אנחנו בהחלט בודקים כרגע את האפשרות לתבוע גורמים קטאריים בעלי נכסים בארצות הברית", מעדכנת עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, מייסדת ארגון 'שורת הדין', האחראי לכמה מהתביעות המפורסמות ביותר שהוגשו נגד איראן, הרשות הפלסטינית, הבנק הסיני וצפון

המלצות פרודורליות וטכניות, הנוגעות גם למאבק במימון הטרור. הארגון מפקח על יישומן של ההמלצות במדינות העולם ומפרסם שלוש פעמים בשנה רשימה של מדינות בסיכון, מדינות שאינן משתפות פעולה עם המאבק הבינלאומי בטרור, וכן רשימה של מדינות הפועלות בתחום אך באופן בלתי מספק. מעבר לפגיעה במוניטין של אותה מדינה ושל מוסדותיה הפיננסיים, שאר המדינות יחויבו בפיקוח ודיווח מוגבר על פעילותן מול אותה מדינה. הדבר עלול כמובן לפגוע בהשקעות של גורמים זרים, וכן להגביל באופן ניכר את פעילות מוסדותיה במישור הפיננסי הבינלאומי. הרשימה השחורה כוללת כיום את איראן, צפון קוריאה, אלג'יריה, אקוודור, אינדונזיה ומיאנמר. קטאר, למקרה שתהיתם, אינה מופיעה כיום באף אחת מהרשימות.

רישום או מימון

האם דירה שנקנתה בכספי משכנתא שייכת למי שפורע את החוב או למי שהדירה נרשמה על שמו?

בנוגע לסתירה בין הרישום לבין המימון. מחלוקת זו אינה עוסקת כמוכר ברישום במרשם המקרקעין שלא היה קיים בזמן, אלא במשהו דומה: רישום בשטר ראייה על המכר. בעניין זה כתב הרשב"א (שו"ת הרשב"א א, תתקנז): "קנה ראובן מנכסיו אף על פי שכתב השטר בשם אשתו – לא קנתה". רוצה לומר, כאשר בעל רושם על שם אשתו את הבית המשותף אף שהמימון כולו בא מכיסו – הבית הוא של הבעל. קרי, הבעלות נקבעת על פי מקור המימון ולא על פי הרישום. לעומת זאת הרא"ש כתב לכאורה שיש ללכת אחר הרישום (שו"ת הרא"ש צו, ד), אלא שמדברי הרא"ש אפשר להוציא גם מסקנה אחרת. למעשה כבר בכרך א' של פסקי הדין הרבניים (עמ' 117) נקבע כי

מעמדו ההלכתי של מרשם המקרקעין נדון בהרחבה בפסקי דין רבניים. אחת השאלות המרכזיות היא מעמדו של המרשם במקרה של סתירה בינו לבין מקורות המימון של הנכס שנרכש. מקרה כזה הגיע לפתחו של בית הדין הרבני באשדוד (תיק מס' 13878/4, בפני הדיינים: הרב יקותיאל בהן – אב"ד, הרב מיכאל צדוק והרב מרדכי רלב"ג). בני הוגג התגרשו בשנת 2010 ומאז הם דנים בנושא חלוקת הרכוש ביניהם. אחד מסלעי המחלוקת היה אופן חלוקת הדירה המשותפת. השניים רכשו דירה בשנת 1991, שנרשמה על שם שני בני הוגג ושני הוריו של הבעל. ב-1993 נפטר אביו של הבעל, ורעייתו, אם הבעל, ירשה את כל רכושו ובכלל זה את חלקו בדירה, כך שהיא הפכה למעשה לבעלים על חצי מהדירה. בהמשך נמכרה דירה זו, ובתמורה

צילום: shutterstock

יודע "שעכשו ניהגים לרשום רכוש, וביחוד דירה למגורים, על שם שני בני הוגג, במכוון שלשניהם תהיה הבעלות על הרכוש. הרישום מורה שזה ששילם או שילם יותר, נתן את היתרה בחלקו במתנה לשני". על כך מעיר הרב צדוק שעיקרון זה איננו נכון כשמדובר על רכישת דירה מכספי הלוואה, כיון ש"אין אדם לווה כסף כדי לרכוש נכס ולתת אותו לשני במתנה". במקרה שלפנינו המציאות היא מורכבת, שהרי הדירה נקנתה בכספי הלוואה. הלוואה זו שולמה על ידי כל השותפים, אולם לא באופן יחסי לחלקם בבעלות, שהרי אמו של הבעל שילמה פחות מחלקה בדירה. על רקע זה הכריע בית הדין כי יש ללכת אחר הרישום, כיון שההשתתפות בתשלום הלוואה מלמדת שהרישום שיקף את מצב הבעלות. בהמשך לכך, על האשה לשלם עבור השימוש בחלק הדירה שהיה שייך לאמו של הבעל, אולם במקביל יש לזכות את הגרושה כנגד החזרי הלוואה היתרים שהיא ובן זוגה לשעבר שילמו מעבר לחלקם בדירה.

שהתקבלה, יחד עם כספים נוספים, נקנתה הדירה נשואת המחלוקת. דירה זו נרשמה כשייכת לבעל, לאמו ולאשה בחלקים שווים, כך שאם הבעל החזיקה עתה בשליש מהבעלות על הדירה. אמו של הבעל השתתפה גם בתשלום המשכנתא בסך 800 שקלים לחודש, מתוך 2700 שקלים ששולמו בסך הכול לבנק. כעת תובע הבעל, בשמו ובשם אמו (שנפטרה במהלך הדיונים), לקבל שני שלישי מהדירה, וכן שכר דירה מאת האשה עבור שלישי הדירה שהיה שייך לאם. האשה לעומת זאת תובעת לקבל חצי מהדירה בטענה שהרישום על שם הוריו של הבעל היה פורמלי בלבד, ובפועל המשכנתא שולמה מהחשבון המשותף של בני הוגג. האשה אינה מכחישה את הטענה שתמותה השתתפה בתשלום המשכנתא החודשית, אך היא תובעת לקבל החזר כנגד התשלומים שהיא שילמה עבור חלקה של אם הבעל במשכנתא.

השטר לא קובע

בפסק הדין שנכתב על ידי הרב מיכאל צדוק, מובאת מחלוקת ראשונים

ישירות את דמי הניהול. מדובר בהליך מורכב, שמטרתו העיקרית היא הפעלת לחץ על הממשלה האיראנית לשלם את הפיצויים שנפסקו נגדה, בתמורה לקבלת השליטה בדומיניים.

בשבוע הבא עתיד להיפתח בניו יורק אחד המשפטים המשמעותיים בתחום. 297 תובעים, כולם אזרחים אמריקנים שנפגעו בפעולות חמאס במהלך האינתיפאדה השנייה, הגישו תביעה לפיצויים נזיקיים נגד סניף הבנק הערבי בניו יורק. מדובר באחד הבנקים הגדולים במזרח התיכון, שבבעלותו למעלה מ-500 סניפים ב-30 מדינות. לאחר כמעט עשור של דחיות ועיכובים, תינתן סוף-סוף לתובעים ההזדמנות להוכיח כי הבנק הערבי ניהל חשבונות בסניפיו בביירות וברצועת עזה, שאליהם הפנה מי שביקש לתרום כספים לחמאס. עוד טוענים התובעים כי הבנק העביר כספים לארגוני צדקה שונים למרות שידע על השתייכותם לארגוני טרור, וסייע בהזרמת כספים למשפחות של מחבלים מתאבדים באמצעות סניפיו בגדה המערבית וברצועת עזה.

"במהלך מבצע 'חומת מגן' נתפסו בשטחי הרשות הפלסטינית שורה של מסמכים המוכיחים שאכן מדובר בהעברות ששימשו את פעילי הטרור", אומרת דרשן-לייטנר, ומסבירה מדוע פתיחת המשפט התעכבה בעשר שנים: "בתחילה הגיש הבנק בקשות שונות לדחיית התביעה ובסופו של דבר כולן נדחו, כשבמקביל הורה בית המשפט על הקפאת 450 מיליון דולר מנכסיו. אחר כך התחיל הליך של גילוי מסמכים, אך הבנק סירב להעביר את המסמכים המעידים על ההעברות הבנקאיות שביצע מתחילת האינתיפאדה השנייה, בטענה של סודיות חלקות. בתגובה הטיל בית המשפט סנקציה שמקשה על הבנק להפריך את טענת התובעים שהכספים הועברו לפעילי טרור או משפחותיהם. כל הערעורים שהגיש הבנק הערבי על החלטה דרמטית זו, שמצמצמת מאוד את יכולתו להתגונן מפני התביעה, נדחו, כולל הערעור שהגיש לבית המשפט העליון של ארה"ב.

"בעיניי מדובר בהתאבדות של הבנק", מוסיפה דרשן-לייטנר. "לא ברור לנו מדוע הוא מסרב להתפשר עכשיו. הוא יוכל לנסות לטעון שהוא לא ידע על כך שמדובר בארגוני טרור, אבל זו תהיה טענה בעייתית מאוד".

ניצחון של התובעים עלול למוטט את הבנק?

"להערכתנו כן. כלל נכסי הבנק נאמדים בכ-30 מיליארד דולר. ההערכה היא כי סכום הפיצויים יגיע ל-5 מיליארד דולר, כך שמדובר בשישית מנכסיו. מעבר לכך, אם יתקבל פסק דין שקובע שהבנק סייע במימון טרור יהיו לכך השלכות משמעותיות, וספק אם הוא יוכל להמשיך ולפעול בארצות הברית". ■

liatk@makorrishon.co.il

האיש העשיר בעולם ותומך חמאס נלהב. שליט קטאר, תמים איתאני צילום: EPA

קוריאה. תביעה ישירה נגד קטאר היא בעייתית, שכן למדינות ולבעלי התפקידים בהן מוענקת חסינות ריבונית, שלא מאפשרת הגשת תביעה ישירה. בארה"ב ישנו הריג האומר שמדינות תומכות טרור ניתנות לתביעה, אך המדינות הללו צריכות להיות מוכרות על ידי משרד החוץ האמריקני. מדובר כמוכר בהכרזה פוליטית, וכרגע הרשימה כוללת את איראן, סוריה, סודן ואלג'יריה".

עד היום זכה ארגון 'שורת הדין' בתביעות שהגיש בשם קרבנות הטרור בסכומים שהגיעו למיליארד דולר. במרבית המקרים מסרבות המדינות והגופים הנתבעים להעביר את הכספים, אך למרות שמסלול הגבייה נתקל בקשיים הצליח הארגון עד היום לממש נכסים בשווי 120 מיליון דולר.

"דרכי הגבייה הן שונות", מסבירה דרשן-לייטנר, "בתביעות נגד איראן וצפון קוריאה איתרנו חשבונות מוקפאים בארה"ב ופעלנו כדי לחלט אותם. דרך אחרת היא מימוש נכסי גדל"ן ששייכים לאותן מדינות. בקווינס הגענו לבניין שהיה שייך לבנק בבעלות ממשלת איראן, וגם לבית שהיה שייך בעבר לבנו של השאה האיראני והפך להיות רכוש של ממשלת איראן".

פרופ' הלל פריש:
"מבחינת קטאר התמיכה בעזה, אפילו בשיקום של עזה כולה, זה כסף קטן. איי אפשר לסגור להם את הברז, אבל אפשר לנסות לעצור את הזרימה על ידי הפיקוח הטכני על העברות הכספים. מוסד פיננסי שלא פועל על פי הכללים לא יכול לעסוק בפעילות בנקאית בארצות הברית. זו החרב שאפשר להניח על צווארם"

המין החזק

מתחת לרדאר של האירועים הביטחוניים, עברו הצעות החוק המגדריות של עליזה לביא את תהליכי החקיקה כמעט ללא התנגדות. אז מה היה לנו שם, תיקון עוול והגברת שוויון, או המרת אי צדק אחד באי צדק אחר?

מי נשאר בבית

הנה דוגמה לדילמה כזו: בשבועות האחרונים שיבשו טילי החמאס את החיים בחלקים נרחבים של מדינת ישראל, בייחוד באזור הדרום, וגרמו לעובדים רבים שלא להתייצב לעבודה. כשהילדים מתמודדים עם אזעקות חוזרות ונשנות ועם פחדים וחירות – סדרי העדיפויות משתנים. נתונים שהוצגו בפני הוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת מעידים על דפוס ברור, ולפיו ברוב הפעמים הייתה זו האם שוויתרה על עבודתה ונשארה עם הילדים בבית. ביישובי עוטף עזה התגלה פער של 100 אחוזים בנתוני אי-ההגעה לעבודה בין גברים לנשים. את הפער הזה ניתן להסביר בהבדל בדפוסי ההורות שבין האבות לאימהות, ובהכרה האינטואיטיבית של אימהות רבות בכך שהילדים זקוקים יותר לרמות האם ברגעי משבר.

אבל בשיחה עם 'צדק' תולה לביא את הממצאים הללו רווקא בפערי השכר בין גברים לנשים. "פער של מאה אחוז נראה לך הגיוני? למה זה קורה? ההבדלים האלה מספרים את סיפורה של החברה הישראלית. פערי השכר גורמים לכך שבני הזוג מחליטים שמי שמשתכר פחות יהיה זה שמפסיד את ימי העבודה ונשאר בבית. פה הכול טמון".

על הפערים באיוש התפקידים הבכיריים בשירות הציבורי אין מחלוקת. ביישובה של הוועדה לקידום מעמד האישה שבראשה עומדת לביא, נכח גם יו"ר הוועדה לביקורת המדינה, ח"כ אמנון כהן (ש"ס), שציין כי למרות שישנה הדי לטת ממשלה בדבר ייצוג נשים שוויוני, נציבות שירות המדינה רק 'עושה כדי לצאת ידי חובה', כלשונו. מבקר המדינה ברק 41 גופים ציבוריים, ומצא כי ההנהדרות הבכירות נשלטות על ידי גברים. ב-13 משרדי ממשלה כיהנו בין השנים 2001 ו-2007 34 מנכ"לים, מתוכם רק אישה אחת. 70 אחוז מהמכהנים בצוות הניהולי של משרדי הממשלה הם גברים,

בעוד נשים מהוות כמחצית מסגל הניהול הוטר. 15 מנהלי בתי החוריים הממשלתיים הם גברים, ומתוך 21 סגניהם, חמש הן נשים.

החוק המחייב את החברות הממשליות הממשליות לפרסם את נתוני השכר של עובדיהם גם על פי פילוח מגדרי כבר עבר את תהליכי החקיקה. "הכוונה הייתה להחיל את אותה החובה גם על המגזר הפרטי, באופן מעט שונה", אומרת לביא. על פי חוק שוויון שכר לעובד ולעובדת, אם יש חשד לאפליה בשכר בין גברים לנשים באותו התפקיד, רשאית העובדת לדרוש מהמעסיק את נתוני השכר של עובדי החברה. עובדות ממעטות להשתמש באפשרות זו כי אינן מעוניינות לפתוח בחזית מול המעסיק לפני שהן יודעות בוודאות שאכן קיימת אפליה.

לביא ביקשה לאפשר גם לארגוני נשים לדרוש את נתוני השכר במקרה שקיים חשש קונקרטי לאפליה, ובכך לעודד נשים לעמוד על זכויותיהן. "המגזר הפרטי התנגד לכך בחריפות והבנתי שככה אי אפשר להמשיך. התחלתי לנהל משא ומתן עם המעסיקים הגדולים. אמרתי להם שאני לא באה לריב איתם, ושאלה הנשים שלהם, הבנות שלהם והאחיות שלהם. אתם לא רוצים חוק? בבקשה, אבל תבנו מנגנון שיאפשר את צמצום הפערים הקיימים בעולם העבודה בישראל".

מאז מתנהל שיתוף פעולה פורה למדי בין לביא ליו"ר התאחדות התעשיינים צביקה אורן, בניסיון לגבש מנגנון וולונטרי של בדיקה פנימית מקיפה של פערי שכר, וקיום דיון שנתי בנושא בקרב בעלי התפקידים. המטרה היא להציף את הנושא והמידע אל פני השטח, ולעודד

איציק וולף

מעסיקים שיתמידו בביקורת פנימית וקידום השוויון כאמצעות תמריצים מסוגים שונים, הטבות מס או העברת נטל הראייה במקרה של תביעה לאפליה בשכר.

לא מקבלות אשראי

כאמור, נושא נוסף שמנסה לביא לקדם נוגע לזכיית נשים בעלות עסקים במכרזים. הבעיה הבסיסית בנושא היא שמספר הנשים הזימיות בישראל נופל בהרבה ממספר הגברים, ולדברי לביא הדבר נובע, בין היתר, מכך שהבנקים "לא נותנים אשראי לנשים".

מה זאת אומרת? "מה שאתה שומע. אישה שפונה לבנק בבקשה לקבלת אשראי צריכה להביא כל מיני ערבויות – מהאבא, מהבעל ועוד ועוד. הבנקים נותנים פחות אשראי לנשים. מתוך כל מקבלי האשראי – רק ארבעה אחוזים הן נשים. בוודאי הביטחונות שהן יכולות לשים נמוכים יותר, הנכסים בדרך כלל לא על שמן. לכן הן גם לא מצליחות לזכות במכרזים.

זה לא כי הן לא טובות או לא יכולות, אלא כי הן לא צברו קילומטרז' מספיק כדי לענות על הדרישות. לא אפשרו להן לצבור את הקילומטרז' הזה".

בשנת 2002 תוקן חוק המכרזים באופן שכלל העדפה מתקנת של נשים בכל הנוגע למכרזים הלאומיים של מדינת ישראל. לטענת לביא מדובר בתיקון שאינו מספק, משום ש"רוב המקרים נשים מחזיקות עסקים קטנים או בינוניים, ומשום כך הן אינן יכולות להתמודד על מכרזים בסדר גודל לאומי. בפועל בורדים המקרים שבהם נעשה שימוש בהעדפה המתקנת שנקבעה בחוק".

בחורף האחרון הגישה לביא, יחד עם ח"כ דב חנין, הצעה לתיקון פקודת העיריות, המבקשת להרחיב את ההעדפה לנשים גם למכרזים של הרשויות המקומיות העוסקים מטבע הדברים בסדרי גודל צנועים יותר. בשבוע שעבר עברה ההצעה בקריאה טרומית, ולאחר מכן

היא אושרה גם בוועדת השרים לחקיקה. הנוסח שאושר בוועדת השרים מבטיח כי מדובר רק במקרים שבהם החברות זכו לניקוד דומה במסגרת השקלול הכולל, ולא כאשר לגבר ישנו יתרון רלוונטי על פני האישה: "שתי חברות, אם הן שוות, שני מועמדים במכרז, אם הם שווים, תינתן העדפה לעסק בעלות אישה". ברשויות זעמו על ההחלטה. גורמים המעורים בהתנהלות השוטפת של הרשויות הסבירו שהניקוד הוא רק תנאי סף פורמלי כדי לזכות במכרז, אבל ראש רשות יבחר בדרך כלל את החברה שהוא מכיר מקרוב את יכולות הביצוע והעמידה בזמנים שלה, ולא את החברה שמחזיקה בניקוד 'על הנייר' מבלי רקורד של עשייה מוצלחת. ברשויות חוששים כי החוק של לביא יפגע בגמישות הניהולית ההכרחית לניהולן של הרשויות.

חוקים מוגבלים בזמן

מתברר שגם בשיח הפמיניסטי נשמעים קולות אחרים. "אני מתנגדת להעדפה המתקנת כי זה פוגע בנשים ולא הוגן גם כלפי גברים", אומרת ל'צדק' ד"ר גיזי רפפורט, שלימדה באוניברסיטת תל-אביב פילוסופיה של מדעי החברה ופילוסופיה פוליטית. "כל אחד צריך להתקדם על בגלל שהיא אישה – מטילים ספק ביכולות שלה. זה המצב עם שחורים בארצות הברית – הם מקבלים ציונים טובים בגלל העדפה מתקנת, ובגלל זה לא מאמינים להם שיש להם את היכולות הנדרשות לתפקיד".

"צריך למחוק את כל נושא ההעדפה המתקנת מהלקסיקון", מסכימה רונית סמדרירור, עובדת סוציאלית קלינית ומרצה באוניברסיטת חיפה ובמכללה האקדמית תל חי. "בעיניי, הבחירה הזו לייצר הבדלים היא מראש לא לגיטימית, לא הגונה וגם לא שוויונית. זה סתם מקומם ומייצר אנטגוניזם. לבעלי למשל יש חברה קטנה, וגם הוא לא זוכה במכרזים ממשלתיים כי נדרשת שם רמה מסוימת של כוח אדם

הידון טריוויה: מה משותף לארבע הצעות החוק הבאות? כאשר רשות מקומית מפרסמת מכרז, ואל קו הגמר הגיעו שתי חברות בניקוד זהה, הרשות תהיה חייבת להעדיף את הצעתה של החברה שכראשה עומדת אישה על פני הצעתה של חברה שכראשה עומד גבר.

● כל מעסיק בינוני המשלם משכורות למאה עובדים ומעלה, יהיה מחויב לאסוף אחת לשנה את נתוני השכר בארגון, לפלח אותם בצורה מגדרית ולברוק האם יש פערים בין השכר המשולם לנשים לשכר המשולם לגברים.

● עובדת שמרוויחה פחות מעמיתה הגברים תוכל לתבוע את המעסיק לשלם לה פיצוי כפול, "הן על הפגיעה בכבודה ובמעמדה המקצועי והן בגין הפרשי השכר".

● במקרה של פיטורין בפרק זמן של שלוש שנים לאחר הגשת תלונה על הטרדה מינית במקום העבודה, נטל ההוכחה כי הפיטורין אינם קשורים לתלונה יהיה על המעסיק.

ובכן, על כל ההצעות הללו תומה יו"ר הוועדה הפרלמנטרית לקידום מעמד האישה, חברת הכנסת עליזה לביא (יש עתיד). חלקן כבר עברו בקריאה שנייה ושלישית וחלקן נמצאות בעיצומם של תהליכי החקיקה בכנסת. הצד השווה שבהן שכולן צולחות את משוכות החקיקה, למרות שהתועלת וההיגיון שבהן נתונים במחלוקת ציבורית קשה. אחד מאתרי החדשות שסיקר את ההצעה הראשונה בחור בכותרת "ניצחון נוסף של עליזה לביא נגד הגברים". זהו אולי ניסוח רדיקלי, אך הוא מציף שאלה ציבוריות כבדת משקל: היכן עובר הגבול בין תיקון אפליה לגיטימי וראוי, לבין התמודדות עם בעיה דרך יצירת עוול מהצד השני. שאלה חשובה נוספת היא האם מהלכי חקיקה מגושמים שכאלה לא יחזרו אל מחולליהם כנומרנג ויפגעו בסופו של דבר רווקא בנשים.

מהו צבא מוסרי?

לקראת ועדות החקירה הבינלאומיות עלינו לעשות סדר בראש: חיי חיילינו קודמים לחיי אזרחי האויב, צבא מוסרי דואג קודם בול לעם ששלח אותו, ופשע המלחמה העיקרי הוא הפקרת ביטחוננו שלנו

צילום: מרים צחי

במונח הרתי המובהק 'טוהר'. השימוש בביטוי זה מטעין את ערך השמירה על חיי האויב במטענים הנעלים והעוצמתיים ביותר, ואת לעומת הסעיף הקודם המדגיש את ערך חיי החיילים ומורה שלא לסכן את חייהם לשווא, המכונה בשם המופשט 'חיי אדם' (ולא, כמתבקש, 'חיי חיילינו'). המסר הוא שעוד 'טוהר הנשק' הוא הנעלה יותר, וקודם לערכם של חיי חיילינו. ערפול זה מחלחל לפעולות צה"ל בשטח. לא תמיד, אולי אף לא לרוב, אך במקרים רבים מועמדים חיילינו בסיכון מיותר כדי למעט בהרוגים אזרחיים בצד השני. בכל פעם שאנו נמנעים מלהשיב אש לירי המבוצע מבית עם אזרחים, שולחים חיילים לאזור בנוי החשוף לצלפים מבלי לשטחו קודם, או מכניסים אותם לבית העשוי להיות ממולכד – אנו מעמידים את חיילינו בסיכון מופרז בשל הראגה לאזרחי האויב. השפעתו של המוסר ההפוך על החלטות אלו בוטאה בפירוש בידי קצינים בכירים. לדבריהם, דרכנו אכן "מסכנת את החיילים", אך היא "מוסרית יותר".

בהכינונו עצמנו לביקורת העולמית שתוטח בנו, וכן למלחמה הבאה, עלינו לסדר לעצמנו את הראש. הלחימה הדואגת לקרוב על חשבון הרחוק, לחיילינו ואזרחינו לפני חיילי ואזרחי האויב, אינה בלתי מוסרית אלא להפך – היא המוסרית באמת. אם חמאס כפה על אזרחיו את הנוכחות בקרבות – הוא פושע המלחמה שהפך אותם למעורבים בלחימה והאשם במותם. פשעי המלחמה החמורים ביותר שביצענו אינם כלפי הערבים אלא כלפי עצמנו – הפקרת עזה לחמאס, סיכון חיילינו לשווא והימנעות ממיגור מוחלט של חמאס.

ככל שניישר את תפיסת המוסר שלנו, כך נוכל לנצח בשתי החזיתות שלנו – המלחמתית וההסברתית.

לשלום חיי חייליו היוצאים להילחם בחזית כדי להגן על העם שבעורף; לאחר מכן עליו לחשוב על שלום אזרחי האויב; ולבסוף נמצאים חיילי האויב, שלביטחונם אין לדאוג כלל אלא להפך. מטרתו הראשונית של צבא במלחמה היא הגנה על העם או על המדינה ששלחו אותו והשגת ניצחון באופן המהיר והמוצלח ביותר. הראגה לשלום האזרחים בצד השני צריכה לתפוס מקום משני ביותר. סיום המלחמה במהירות וביעילות האפשרית כדאי עבור שני הצדדים: ככל שהמלחמה תגיע לקיצה מהר יותר, כך ייחסך אובדן חיים נוסף בשני הצדדים.

התפיסה שלפיה הראגה לרחוק או לחלש קודמת לראגה לצד שלי, מטשטשת את ההבחנה בין אזרחי האויב לחיילי הצד שלי, ומחליפה אותה בסולם ערכים מופשט המקדים 'אזרחים' באשר הם ל'חיילים' באשר הם. הדבר משול למעבר מנקודת מבט של אחד הצדדים במלחמה, המעורב בה וערב לצד שלו, לנקודת מבט של משקיף או"ם שאינו תופס צד ומסתכל כביכול ממעוף הציפור. תהליך מעין זה מתרחש אצלנו, ואף שהוא טרם השתלט לגמרי על מוסר המלחמה שלנו, הוא בהחלט העכיר.

עולם הפוך

הטשטוש ניכר כבר בקוד האתי של צה"ל, המכונה 'רוח צה"ל'. הסעיף השישי מבין עשרת סעיפיו, הנושא את הכותרת 'טוהר הנשק', קובע ש"החייל ישתמש בנשקו ובכוחו לביצוע המשימה בלבד, אך ורק במידה הנדרשת לכך, וישמור על צלם אנוש אף בלחימה. החייל לא ישתמש בנשקו ובכוחו כדי לפגוע בבני אדם שאינם לוחמים ובשבויים, ויעשה כל שביכולתו למנוע פגיעה בחייהם, בגופם, בכבודם וברכושם". קשה להתעלם מהשימוש החרג

לטוב ולמוטב, ממשלת ישראל בחרה שלא למגר אחת ולתמיד את שלטון חמאס, כבקה במטרותיה העמומות "להחליש משמעותית את הטרור" ו"להשיג שקט לתקופה ממושכת", והוציאה את כוחותינו מעזה. ימים יגידו אם הייתה זו החלטה נכונה; אך בינתיים, כמו תמיד אחרי מבצע כזה, עלינו להפנות את תשומת לבנו למערכה השנייה והחשובה לא פחות, העומדת להתרגש עלינו: המאבק מול ועדות החקירה הבינלאומיות, שברגעים אלו ממש מכינות את התיקים נגדנו. כדי שנהיה ערוכים לשדה קרב זה, עלינו לשנות תחילה את תפיסתנו לגבי עולם המושגים המוסרי הנכון. זה דורש מאתנו לא פחות מטיפול שורש בעצם הכנתנו את מושג מוסר המלחמה. בתרבות שלנו השתרשה תפיסה שלפיה מהות המוסריות היא דאגה לרחוק, וכי האדם השונה, הור, האחר, הוא מושאו של המוסר ודווקא בראגה אליו אנו נמדדים. לפי השקפה זו, הראגה לקרוב היא משהו טבעי ומובן מאליה; אך המוסר, המתעלה מעל הנטייה הטבעית של האדם, רואה גם את הרחוק והשונה, וההתחשבות בו היא המופת המוסרי. תלחולה של תפיסה זו ניכר יותר מכול באמירה החוזרת ונשמעת כי "צה"ל הוא הצבא המוסרי בעולם". הכוונה במשפט זה היא שצה"ל דואג, יותר מכול צבא אחר, לאזרחי האויב, ועושה כול שביכולתו למוער את ההרוגים בקרבם. מקרים של יציאה מגדרנו כדי לשמור על אזרחי האויב, כמו בנוהל 'הקש בגג', בהתראות לאזרחים להתפנות לפני הפגזה, באיחשבת אש לירי מבתיים פרטיים וכדומה, נתפסים כמעידים על מוסריות הצבא. עיקרון זה תקף לגבי השימוש במושג 'פשע מלחמה', הקל מעצם הגדרתו על פגיעה מיותרת בצד השני, ולא על סיכון מיותר של חייל בצד שלך.

המדג הנכון

אין ענייננו כאן לשאול מניין הגיעה תפיסה זו, אלא האם היא נכונה. התשובה לכך שלילית. מוסר מלחמה מתוקן הוא הפוך בדיוק: יש לדאוג לקרוב לפני הרחוק, לצד 'שלנו' לפני הצד 'שלהם'. מלחמה מעצם טבעה מתנהלת בין שתי קבוצות, לא בין שני פרטים. כל צד מחויב לשלום אנשיו לפני שהוא מחויב לשלום אנשי הקבוצה היריבה. המדרג הנכון צריך להיות כזה: על כל צד לדאוג, לפני הכול, לשלום אזרחיו הנמצאים בעורף; לאחר מכן עליו לדאוג

עובדת שמרוויחה פחות מעמיתיה הגברים תוכל לתבוע פיצוי כפול. אילוסטרציה

והיקף עבודה גדול. אם תנועות נשים רוצות לקדם את הנשים, בבקשה, תפעלו להעדרה של חברות קטנות, ומי שיהיה הכי טוב יזכה במכרז. האמונה הכי בסיסית שלי היא שאישה שרוצה להתקדם, תעבוד מספיק קשה ותצליח. אני מתנגדת לכך שבשביל שאני כאישה אתקדם, אני צריכה לקבל סיוע של ח"כ עלייה לביא. העזרה הזו מחלישה אותי ומעליבה אותי כאישה. החוקים הללו 'בעד' נשים, הם בעיניי תותבות עבור נשים'. לביא טוענת מנגד כי במצב הקיים, הפערים כל כך גדולים שמדובר בדרך פעולה הכרחית. יש חוקים שצריך לחוקק אותם מראש למספר שנים מסוים, ולבטל אותם ברגע שלא יהיה בהם צורך, כשנראה שיש ייצוג מספק לנשים. גם את החוק הזה אני חושבת להגביל לתקופה של בין שש לשמונה שנים. לאחרונה השתתפתי בכנס נשים גדול של מדינות OECD, והבנתי שהשאלה הזו, האם לחוקק חוקים או לחכות שהזמן והחינוך יעשו את שלהם, מעסיקה גם מדינות אחרות. הנורמה הרווחת בעולם היא לשלב בין הדברים".

האם לא עדיף לחוקק חוק מעמד שווה לגברים ונשים במקום להעניק העדפה מתקנת?

"גולדה מאיר חוקקה חוק כזה כבר לפני ששים שנה, ב-1954. יש גם חוק שכר שווה לעובד ולעובדת וחוקים נוספים, אבל בפועל לא קורה שום דבר. יש מנגנונים חוקים יותר שמנציחים את המצב הקיים. החוקים שאני מנסה להעביר נועדו לגרום למעסיקים עצמם להבין את הצורך בשינוי המצב. כמו החוק של פרסום נתוני השכר בחברות הממשלתיות, חוק נוסף שקובע שאם אישה גילתה שהיא מרוויחה פחות מגבר בעל ותק וניסיון דומים לשלה, היא תהיה רשאית לתבוע את המעסיק לא רק בגין נזק ממוני אלא גם על עוגמת נפש, על הפגיעה בביטחון העצמי ועל כך שלא יצאה להכשרות מקצועיות".

■

"אמרתי למעסיקים: אלו הנשים, הבנות והאחיות שלכם". לביא צילום: מרים צחי

mishpati@makorrishon.co.il

ניסן צור

השופט לגזור עליו את עונשי המינימום בשני סוגי האישומים שעמדו נגדו – העלבת המוסד המלוכני של תאילנד ועברות מחשבים, אמר דובר בית המשפט.

לפני ההפיכה הצבאית שהתרחשה בתאילנד במאי האחרון, גברו הקולות שקראו להקל בחוקים המטילים עונש כבד על העלבת בית המלוכה. הדרישה לשינוי החוק באה בעקבות מספר רב של הרשעות ועונשי מאסר גבוהים שנגזרו על אזרחים רבים. אולם מאז שהצבא המקומי תפס את השלטון בחודש מאי, החלו ראשי הצבא לדכא כל ניסיון לפגוע באופן מילולי בבית המלוכה. המשטר החדש מפעיל גם שורה של אמצעי מעקב כדי ללכוד אזרחים שמביעים התנגדות לבית המלוכה או לשלטון. בהודשים האחרונים נעצרו ונכלאו עשרות אנשי אקדמיה בתאילנד שקראו לשינוי החוקים המחמירים ולמתן אפשרות לבקר את בית המלוכה התאילנדי. מרביתם הועברו לבתי כלא סודיים ברחבי המדינה.

על פי החוקים החדשים שנכנסו לתוקפם בעקבות ההפיכה הצבאית, כל אזרח שנתקל בגילויי העלבה של בית המלוכה המקומי רשאי להגיש תלונה, והמשטרה התאילנדית מחויבת לחקור אותה.

ארה"ב

תובעים את הנשיא

הרוב הרפובליקני בקונגרס אישר הגשת תביעה נגד אובמה בטענה שחרג מסמכותו. הנשיא כינה את הצעד "תעלול פוליטי"

קרא למתנגדיו "להפסיק לכעוס ולשנוא". אובמה בכינוס ראשי מדינות אפריקה בושינגטון, השבוע צילום: EPA

נשיא ארצות הברית, ברק אובמה, עלול לעמוד בקרוב בפני תביעה משפטית. חברי בית הנבחרים האמריקני הסמיכו לפני מספר ימים את יושב ראש בית הנבחרים, ג'ון בייר, להגיש תביעה נגד הנשיא בטענה שחרג מסמכויותיו. הרפובליקנים נהנים מרוב בקונגרס, ובהצבעה שנערכה תמכו 225 חברים בהצעה, מול 201 מתנגדים.

לטענת הרפובליקנים, הנשיא חרג כמה פעמים מסמכויותיו כשפרסם צווים נשיאותיים במטרה לשנות חוקים ישנים או להעביר חוקים חדשים. לדבריהם זהו תפקידו של הקונגרס בלבד, ולנשיא אין זכות לבצע שינויים בחוק באמצעות מתן צווים נשיאותיים. מתנגדי הנשיא מתכוונים להשתמש בחוק הבריאות החדש שזכה לכינוי 'אובמה קר', כדי להוכיח כי הנשיא חרג מהסמכויות שהוענקו לו. לדברי בייר הרפובליקני, החלטתו של אובמה לרחות חלק מן התוכנית ללא אישור הקונגרס, מהווה חריגה מסמכותו. פרשנים פוליטיים מעריכים שמדובר בתביעה סמלית בלבד שלא תשפיע על המשך כהונתו של אובמה, וחלקם טענו שהשופטים ידחו את התביעה על הסף. עם זאת, התביעה מגיעה בזמן רגיש עבור הנשיא, שלושה חודשים בלבד לפני בחירות אמצע הקדנציה, שיתקיימו בנובמבר הקרוב. הרפובליקנים הרגישו כי אין להם כוונה לפעול להדחת הנשיא אובמה, אולם ראשי המפלגה הדמוקרטית הזהירו את מצביעיהם כי התביעה המשפטית עלולה להיות הצעד הראשון בדרך לניסיון הרחה של הנשיא המכהן. סקר שערכה רשת CNN הראה כי 75 אחוזים ממצביעי הרפובליקנים תומכים בהגשת התביעה נגד אובמה, בעוד ש-63 אחוזים מהמצביעים הניטרליים אמרו כי הם מתנגדים לה.

אובמה עצמו התייחס לנושא וטען כי מדובר ב"תעלול פוליטי". הוא האשים את הרפובליקנים בהעמקת המחלוקת בין הדמוקרטים והרפובליקנים, והוסיף שמטרתם היא רק להקשות על תפקודו הפוליטי. "כולם יודעים שמדובר רק בתעלול פוליטי. הבעיה היא שכל הצבעה כזו משמעותה שהם לא מצביעים עבור דבר שכן יכול היה לסייע לציבור. היינו יכולים לעשות הרבה יותר אם הקונגרס רק היה מסייע קצת. תפסיקו לכעוס ולשנוא כל הזמן, בואו נעבוד יחד".

בעקיצה למתנגדיו הוסיף הנשיא ואמר: "אני יודע שאתם לא מרוצים מזה שאני נשיא, אבל נשאו לי רק עוד כמה שנים. אחר כך תוכלו לכעוס על הנשיא הבא".

תאילנד

סתימת פיות

מוזיקאי שתקף את בית המלוכה נשלח ל-15 שנות מאסר. השלטון הצבאי החדש מחמיר את המעקב אחר מתנגדי המשטר

הותקף על ידי אלמוני שהשליך על פניו דיו שחור. סוברטה רוי בעת התקרית צילום: EPA

ככה ייעשה למי שמעז לקלל את מלך תאילנד. בית המשפט במחוז אובונדרצ'טאני במזרח תאילנד גזר השבוע 15 שנות מאסר על מוזיקאי מקומי בן 28, שפרסם ברף הפייסבוק שלו דברי נאצה נגד בית המלוכה המקומי. "החשוד ביצע שוב ושוב מעשים בלתי ראויים, ובמקרה הזה החליט

הודו

החיים הטובים בכלא

בית המשפט אישר לאליהון תנאים משופרים בכלא ובהם חדר ישיבות, ציוד טכנולוגי ואפילו שלוש מזכירות. הנימוק: גיוס כספים לצורך השחרור בערבות

פוברטה רוי, טייקון הודי, נעצר בתחילת השנה בחשד שגייס כמעט 3 מיליארד אירו בעזרת אגרות חוב לא חוקיות. מיד לאחר מעצרו החל רוי להציב שורת דרישות בפני בית המשפט, ובהן בקשה להשתחרר למעצר בית, להתקין מוגן בתאו בבית הכלא, ולאחר מכן גם להשתחרר בערבות.

אלא שלצדו, למרות מעמדו כאחד האנשים העשירים בהודו, מרבית בקשותיו נדחו. אלא שאז התהפך מזלו של רוי, ודרישותיו להטבות מפליגות החלו להתקבל בחיוב על ידי בית המשפט. תחילה אישרו השופטים להתקין חדר ישיבות ממוזג בצמוד לתאו של רוי בבית הכלא בניידלהי, לאחר מכן הורו למשטרה להביא למקום ציוד משוכלל עבור שיחות ועידה בווידאו שיכלול אינטרנט, טלפונים ניידים ומסך טלוויזיה בגודל 52 אינץ', ולבסוף אפשרו לו ליהנות גם משירותי אינטרנט של שלוש מזכירות אישיות בבית הכלא. ואם כל זה לא מספיק, רוי יזכה גם לחדר שירותים ומקלחת פרטי.

שופטי בית המשפט העליון בניידלהי קיבלו את החלטתם לאחר שרוי הודיע כי יאלץ למכור כמה מהנכסים היקרים ביותר שברשותו, ובהם מלון פלאזה בניו יורק ובתי מלון נוספים בלונדון וערים אחרות, כדי לגייס 1.1 מיליארד אירו לצורך שחרור בערבות. השופטים העניקו לו ארכה של עשרה ימים כדי להשלים את הליך המכירה, והסכימו להעמיד לרשותו את כל הציוד והתנאים הנדרשים. רוי יהיה זכאי להשתמש בחדר הישיבות ככל שיצטרך, כדי לשאת ולתת עם רוכשים פוטנציאליים לבתי המלון שלו.

"הוא הגיש בקשה לשחרור בערבות הוא אמר שאם השופטים רוצים שהוא יגייס את הכספים לשם כך הוא לא יוכל לעשות זאת מבית הכלא", סיפר עורך דינו של רוי, הריש פלוזה. רוי נחשב למעסיק הפרטי הגדול ביותר בהודו, והוא נעצר לאחר שלא הופיע לדיון בבית המשפט בחודש מרץ. לטענתו הוא סעד באותה עת את אמו החולה ולכן לא הצליח להגיע לבית המשפט. כמה ימים לאחר מכן, כאשר הגיע לדיון נוסף שהתקיים בעניינו, הותקף רוי על ידי אלמוני שהמתין לו מחוץ לבית המשפט והשליך עליו דיו שחור, תוך שהוא צועק "האיש הזה רימה ושדד אותנו". ■

mishpati@makorrishon.co.il